

Zwarte Quarantaine

Bert Oosterhout
Zwarte Quarantaine

Uitgeverij Minuskel

Copyright © 2020 Bert Oosterhout
Alle rechten voorbehouden
Omslagontwerp: Louise de Wit
Uitgeverij Minuskel, via Brave New Books
Dystopische fictie
ISBN: 9789464186222
versie : 4 - 10 - 2024

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

These are dangerous days
To say what you feel is to dig your own grave
Remember what I told you
If you were of the world they would love you

Black boys on Mopeds, Sinéad O'Connor, 1990

ANTIGONE _ (...) Moi, je n'ai pas dit "oui" ! Qu'est-ce que vous voulez que cela me fasse, à moi, votre politique, vos nécessités, vos pauvres histoires ? Moi, je peux dire "non" encore à tout ce que je n'aime pas et je suis seul juge. Et vous, avec votre couronne, avec vos gardes, avec votre attirail, vous pouvez seulement me faire mourir parce que vous avez dit "oui".

ANTIGONE _ (...) Ik, ik heb geen 'ja' gezegd. Wat wil je bij mij bereiken met je politiek, je verplichtingen, je magere verhalen? Ik kan weer 'nee' zeggen tegen alles wat me niet aanstaat en ik ben de enige die daarover gaat. En jij, met je kroon, met je wachters, met je parafernalia, je kunt me alleen maar laten sterven omdat je "ja" hebt gezegd.

Antigone, Jean Anouilh, 1942

Ik schrijf dit op, met de hand, ik memoriseer het, en daarna verbrand ik het. Ik kras het eerst in mijn brein, en daarna neem ik het elke dag door, lettergreep voor lettergreep. Om later nog te weten wat ik dacht, hoe het was. Om niet te vergeten. Dat is in elk geval het voornemen. Dit is de enige manier.

Het moet worden wat ik zou willen vertellen aan mijn jongere zelf, als dat had gekund, zeg: net na de middelbare school, gewoon om haar te kunnen voorbereiden op de toekomst. Het moet worden wat ik zou willen vertellen aan een latere generatie, die ongetwijfeld met weerzin en verbijstering gaat terugkijken op deze periode. Of misschien ook niet – ik weet het niet. Ik doe het denk ik voornamelijk voor mezelf in het nu. Omdat ik nauwelijks kan geloven wat er in het heden gebeurt. Omdat ik het voorgevoel heb dat het ergste nog moet komen.

Niets is verplicht. De mondkapjes en de haarnetjes niet, de dunne plastic handschoenen niet, de trackers niet, het binnen blijven niet, de dagelijkse temperatuurmeting, de medische zelfrapportage voor de centrale database, de vaccinaties, allemaal niet. Alles is geheel vrijwillig. Toch doet iedereen mee. Ik ook. Iedereen houdt, waar en wanneer mogelijk, twee meter afstand van elkaar. Niet omdat dat per se moet, maar gewoon, omdat het anders onveilig voelt. Dus ik doe dat ook. Het is tweede natuur geworden. Officieel zitten we ook niet in lockdown. Het is niet meer nodig om die toestand af te kondigen of te verzachten. Dat je binnen blijft en geen vreemden ontmoet, niet bij mensen op bezoek gaat, alleen de deur uit gaat als het echt niet anders kan, het spreekt allemaal zo voor zich dat er geen woorden meer aan vuil gemaakt worden. Als ik al naar buiten ga - wat niet vaak meer gebeurt - heb ik altijd mijn tracker om, zijn mijn gegevens keurig op orde. Dat is mijn vrijegeleide: Georgia is vandaag gezond, jullie mogen haar binnenlaten. Gedeeltelijk is dat gemakzucht: als Handhaving je vindt zonder signaal word je eruit gepikt en onderzocht. Ook als er niks aan de hand is, dan nog is het intimiderend. "Mevrouw, komt u even mee, dan doen we even een onderzoekje." De toon is vriendelijk, daar niet van, en ze doen gewoon hun werk, maar het schaarse publiek kijkt je dan toch na met een blik van wantrouwen en afkeuring. Winkels, overheidsgebouwen, openbaar vervoer – je komt er niet binnen als je niet kunt bewijzen dat je gezond bent. Het is hun recht om eisen te stellen aan de gezondheid van hun gasten. Geen koorts, geen infecties, geen vlekjes, geen ademhalingsproblemen. Virusvrij. Ook niet recentelijk in de buurt geweest van iemand die bewezen ziek is. Met een tracker om je pols is het leven zoveel makkelijker. Je houdt hem omhoog en je kunt

doorlopen. De automatische detectie leest je uit en laat je door. Maar verplicht is het allemaal uiteraard niet. Je mag als je dat wilt gewoon de straat op, zonder tracker, zonder mondkapje, zonder haarnetje. Er is alleen niemand meer die dat doet. Waar zou je immers heen gaan als je nergens naar binnen mag?

Hoe lang kan het Nieuwe Normaal nog aanspraak maken op de term 'nieuw'? Het duurt nu al iets meer dan negen jaar. Sophie is zeven, ze heeft nooit iets anders gekend dan dit. 'Normaal' is voor haar dat je buiten je eigen huis altijd je neus, je mond en je haar bedekt, dat je snel even wegwerphandschoenen aantrekt als je iets wil aanraken. Een klimrek of een schommel. Dat je nooit onbeschermd in de buurt van een vreemd dier komt. Of van een onbekend mens. Ze denkt daar niets bij, ze doet het gewoon. Eigenlijk is het voor haar niet anders dan dat je in je eigen huis zonder schoenen kunt lopen, maar daarbuiten niet. Als ze foto's of filmpjes ziet van vroeger, van winkelstraten, concertzalen, stranden of vakantieparken bomvol met mensen, dan wijst ze verwonderd en afkeurend: "Dat kán toch helemaal niet, dat mág niet. Dat is héél gevaarlijk. Dan word je ziek!" En wij zeggen dan dat ze helemaal gelijk heeft. Dit is de wereld van Sophie. Een wereld zonder lichamelijke nabijheid. Een wereld zonder menselijke aanraking. Dit is het Normaal van haar generatie. De mondkapjes en de haarnetjes horen erbij alsof ze er altijd al geweest zijn. Voor haar verjaardag vroeg ze om een grote doos prinsessen-mondkapjes, en bij alle bijzondere gelegenheden, verjaardagen, feestdagen, doet ze er daarvan eentje voor. Als een sieraad. Ze is er heel zuinig op.

In zekere zin is het geniaal. De overheid zorgt voor gratis bescherming. Altijd en overal zijn er kapjes, netjes en handschoenen voorradig. Elementair maar afdoende. Bij de ingang van ieder gebouw kun je je handen ontsmetten. Wie ook maar het vermoeden heeft ziek te zijn kan - nee: móet - thuisblijven. Het inkomen wordt gewoon doorbetaald, de ziektekosten zijn gedekt, de Zorg staat altijd voor je klaar. Er is geen enkel excuus om de rest van de bevolking bloot te stellen aan jouw aandoening. De overheid is de grote hoeder van de volksgezondheid, de gezondheid van ons allemaal. Dat is het briljante, dat appèl op de eigen gezondheid. Niemand wil ziek worden, niemand wil doodgaan. Niemand wil geliefde anderen in zijn omgeving ziek maken. Het is die angst die maakt dat iedereen zich zo netjes aan de ongeschreven regels houdt.

Vroeger, nou ja, tot zo'n negen jaar geleden, waren er allerlei redenen om je wel of niet aan de wet te houden, maar er was hoe dan ook altijd die stok achter de deur: straf, boete, gevangenis. In laatste instantie viel die straffende rol toe aan de overheid en aan de overheid alleen. Goed, wie zichzelf slim genoeg vond, kon proberen te duiken, met handige juridische constructies of gewoon, door niet gepakt te worden. Maar toch: de macht tot straf kwam altijd van de overheid, dat was het sociale contract. Dat is veranderd. Nu komt de straf niet meer enkel van de overheid, *ziekte* is de straf. Die verandering is subtiel maar doeltreffend. Wie zich niet voegt moet vrezén voor zijn leven. Niet omdat iemand hem in de kraag vat, maar omdat ziekte hem kan vellen. Daarnaast is er natuurlijk de sociale uitstoting, want als ongehoorzame breng je niet alleen jezelf in gevaar, maar ook je hele omgeving. Het virus waart altijd en overal, onzichtbaar, ongrijpbaar. Net zo dodelijk als straling, maar grimmiger en grilliger. Iedereen loopt evenveel

gevaar, dus iedereen houdt elke ander in de gaten. Noem het zorgzaamheid, noem het paranoia – dat zijn in dit geval twee woorden voor hetzelfde verschijnsel, ingegeven door die alom aanwezige angst.

Angst wordt gecultiveerd in alles wat je ziet of hoort. Het gevoel van dreiging krijgt geen moment de gelegenheid te wijken. Per stad, per wijk, wordt dagelijks bericht over het aantal virusdeeltjes per kubieke meter, over het aantal nieuwe ziekenhuisopnames, het aantal doden, uitgesplitst per ziektebeeld. Angst voor de gezondheid is de grondhouding geworden. Er wordt voortdurend op gezinspeeld, in het straatbeeld, in de kleding en de omgangsvormen, in de taal, in de reclame, in de media. Er is geen ontkomen aan. Alles wat gebeurt, gebeurt onder verwijzing naar het nieuwste virus. Natuurrampen, politiek, binnenland, buitenland, human interest, wetenschap, kunst & cultuur, sport, weerbericht – altijd en overal zijn er virussen op de achtergrond aanwezig. Eindeloos herhaald en herhaald, net zolang totdat het virale gevaar al het andere in het leven in de schaduw stelt. Het heeft de mensen mak gemaakt, kritiekloos coöperatief. Mij ook – althans voor zover het oog reikt.

En dan nu het grote mirakel: nooit eerder was men zo tevreden over de eigen regering. Jubel en verering vallen haar ten deel. Zij heeft dan toch maar de wijsheid en de moed om alles te doen wat noodzakelijk is. Er gaat geen journaal en geen talkshow voorbij, of dit wordt breed uitgemeten. Onvermoeibaar komen ministers en staatssecretarissen opdraven om uit te leggen hoe gewetensvol ze ongelooflijk moeilijke maatregelen nemen. Hoe zwaar het op ze drukt. Niet makkelijk maar noodzakelijk, alternatieven zijn er eigenlijk niet. De wetenschappers zeggen het. Het zijn de specialisten die bepalen wat wijs beleid is. Democratie is overbodig geworden: we willen allemaal hetzelfde, namelijk: gezondheid, en er is maar één manier – de manier van de wetenschap. De we-

tenschap die met één mond spreekt en geen tegenspraak duldt.
Wie iets anders denkt heeft het niet begrepen.

Het heeft nog best een tijd geduurd voor Sophie naar school kon. Er moet maar net een plekje vrij zijn. Zelf met begeleiding je eigen kind onderwijzen is de norm geworden. Dat is het veiligste, dan kan iedereen zoveel mogelijk thuisblijven. Minder besmettingsgevaar. Uiteindelijk heeft Leon via zijn werkgever iets weten te regelen. Omdat een zevenjarige thuis hem te veel af zou leiden bij zijn werk. Leugentje om bestwil. Sophie is altijd een heel rustig en gezeglijk kind geweest. Kritisch, wel altijd alles willen weten, maar nooit zeurderig of moeilijk. Als je tegen haar zegt 'nu even niet', dan gaat ze minstens een half uur weg om iets voor zichzelf te doen. En als het haar te lang duurt komt ze, heel lief en bijna timide terug met de vraag: "Nu even wél?" Althans – bij mij. Maar ze weet natuurlijk ook wel dat ik smelt als zij het op die toon zegt. "Tuurlijk, nu even wel. Zeg het maar..." Ik weet eigenlijk niet of ze dat bij Leon ook zo doet. Met hem heeft ze een heel andere band. Moeder-dochter werkt heel anders dan vader-dochter.

Hoe dan ook, ze gaat nu naar school, vier dagen per week, twee uur per dag, in de ochtend. In een klasje met zes andere kinderen. Op deze manier heeft haar juf, juf Emma, toch nog 35 kinderen onder haar hoede. Het meeste schoolwerk doet Sophie thuis aan haar eigen computer, met haar eigen lesprogramma. Of eigenlijk is het meer een heel familielesprogramma, want Leon en ik moeten alles doen waar Emma niet aan toe kan komen. Maar niets dan respect voor Emma. Niet alleen weet ze haar kinderen enorm te motiveren, ook helpt ze ons geweldig met die thuis-methodes voor rekenen, taal, biologie, wereldoriëntatie. Kinderen leren niet puur uit boeken, kinderen leren in het contact – iemand moet hun gedachtenkronkels kunnen volgen en corrigeren, af en toe

zeggen dat ze het geweldig doen, of soms ook een beetje mopperend het compliment maken dat ze het eigenlijk véél beter kunnen dan ze nu laten zien. Een computerprogramma, geduldig als het is, kan dat niet. Niet op een geloofwaardige manier. Wij vinden het best moeilijk om ons eigen kind goed les te geven, maar als we er niet uitkomen, als we denken dat het niet goed gaat, kunnen we altijd 's avonds bij Emma terecht. Ze heeft haar eigen spreekuur voor ouders. Daar maken we ook regelmatig gebruik van, ze is gaan behoren tot het kleine kringetje waar we regelmatig contact mee onderhouden. Dus hier in huis zijn we allemaal dol op Emma, ze is op een rare manier lid geworden van ons gezinnetje. Alsof we ook een dochter van even in de twintig hebben die werkzaam is in het onderwijs. Ondanks dat ik haar nog nooit in levenden lijve heb gezien – ik ken haar alleen maar van onze videogesprekken. Maar daar is ze echt ontzettend leuk en aardig en persoonlijk. Ze denkt met ons mee, brengt haar eigen ervaringen in. Ze geeft ons altijd het vertrouwen dat we het goed doen. Ze is wat dat betreft zoveel meer dan alleen maar de juf van ons kind. Juist in deze tijden, dat contact met mensen buiten je eigen kleine kringetje schaars is geworden, is het belangrijk om iemand als Emma te hebben.

We zijn in elk geval ontzettend blij dat Sophie nu eindelijk naar school kan. Eindelijk een vaste sociale activiteit buiten de deur, al is er natuurlijk nog steeds geen sprake van vriendjes en vriendinnetjes die over de vloer komen. Maar dat spreekt vanzelf. Kinderen kunnen nou eenmaal ziektes verspreiden en kinderen kunnen nou eenmaal allerlei ziektes oppikken, dus verstandige ouders houden hun kinderen thuis en laten ook geen andere kinderen in hun huishouden toe. Niet omdat dat verboden is of zo, maar gewoon – omdat het wordt ervaren als een vermijdbaar risico. Het voelt niet goed. Ook de vriendjes en vriendinnetjes van Soof kennen we dus

alleen maar van de beeldverbinding. Grace, Melissa, Jonathan, Wilma – ik ken ze allemaal. Ik socialiseer met hun ouders, die ik inmiddels ook allemaal van gezicht ken, maar wederom: we ontmoeten elkaar nooit fysiek. Het zou nu ook heel ongemakkelijk voelen om dat te doen.

Wat vroeger gold als ‘een tijdelijke noodoplossing’ is heel normaal geworden. Zo staan alle ouders – zowel vaders als moeders en zelfs een enkele grootouder - elke vrijdagmiddag met z’n allen in groepjes te borrelen en te kletsen op het virtuele schoolplein. Heel informeel, heel gezellig. Gewoon thuis, achter het beeldscherm. Voor zover ik het kan zien heeft niemand meer het gevoel dat hij lijdt onder het gebrek aan fysieke aanwezigheid. Het is wat het is, en zo gaan die dingen tegenwoordig. Als we het er al over hebben benadrukken we vooral de voordelen. Ook ouders die even de stad uit zijn kunnen bijvoorbeeld gewoon blijven meedoen, de rit naar het schoolplein wordt uitgespaard, dat scheelt weer brandstof, tijd en risico. Als je één-op-één met iemand wilt praten hoef je niet op zoek te gaan naar een leeg lokaal of een verlaten hoekje van het plein. Allemaal voordelen van het virtuele schoolplein. Als je eenmaal gewend bent om het zo te doen, wil je niet eens meer anders. Hoe het vroeger ging, met echte mensen op een echt schoolplein, is al bijna uit het collectieve geheugen vervaagd.

Achteraf gezien was onze reactie op de eerste pandemie totaal over de top. Ik kan er nu bijna om lachen. De paniek die destijds uitbrak toen bleek dat onze ziekenhuizen niet volmaakt op orde waren. Dat er doden vielen, veel doden, en dat er nog veel meer zouden vallen als we onze sociale gewoontes niet drastisch zouden aanpassen. De verbijstering dat evenementen niet meer door konden gaan, theaters en concertzalen moesten sluiten. En winkels, en scholen, en kroegen, en sport-scholen, en niet-essentiële delen van de ziekenhuizen. Dat we afstand van elkaar moesten houden. De meeste mensen waren met stomheid geslagen, verbijsterd. Men wist niet hoe men moest reageren, dus men reageerde gewoon niet. Men deed - een enkeling daargelaten - wat werd voorgeschreven en wat werd opgedragen. De wetenschappers zouden het wel weten. Hopen dat het gauw voorbij zou zijn. Voor daarna: de wonden likken en snel weer door. Plannen maken voor een betere wereld, als de pandemie voorbij zou zijn.

Er waren destijds nauwelijks protesten, en voor zover die er waren werd er geen ruchtbaarheid aan gegeven. 'Alles wat je aandacht geeft, groeit' was de filosofie, dus de critici kregen gewoon geen podium. Ieder tegengeluid werd op voorhand gesmoord. Daardoor waren dingen helder: de wetenschappers en de politici wisten hoe het zat, de bevolking geloofde het en zat het collectief uit. Men ging ervan uit dat het snel voorbij zou zijn. Maanden, misschien een half jaar, een jaar op zijn hoogst - dan zou er wel een vaccin zijn, dan zouden we weer gewoon gaan doen.

Toen kwam de tweede pandemie er overheen. Dit keer waren het niet alleen de ouderen en de verzwakten die gevaar liepen, het waren vooral de kinderen. Een nieuwe kwaadaardige mutatie van de mazelen. Gruwelijke voorspel-

lingen. We dachten dat we ervan af waren, maar dus niet. Bestaande vaccinaties werkten niet, er moest iets compleet nieuws ontwikkeld worden. Als we op dat moment zouden zijn teruggegaan naar het Oude Normaal, zou de ramp niet te overzien geweest zijn. Dit keer kwam er een totale lockdown, compleet met een avondklok en militairen op straat. Overigens niet alleen bij ons, maar zo'n beetje in de hele wereld. Het leven viel stil. Dat was echt ongekend. Maandenlang sloten we onszelf op, volgden het nieuws, volgden de cijfers, leefden mee met kinderartsen, intensivisten en verplegend personeel. Het hele land werd in rouw gedompeld voor ieder verloren kinderleven, als stond het voor een verloren generatie. Wie kritisch was over de aard en omvang van de pandemie of kritiek had op het beleid, werd zowat publiekelijk gelyncht. Bij ons werden ze nog net niet in een heropvoedingskamp geplaatst, maar ik weet van landen waar dat wel gebeurde. Dus ik wil maar zeggen: achteraf gezien bleek die allereerste pandemie kinderspel, een opwarmertje, een voorrechtje voor het echte werk. We hadden toen nog geen idee hoezeer ons leven zou veranderen. Hoe *lokaal* het leven weer zou worden. Toen de ene pandemie de andere in hoog tempo opvolgde, toen ieder land in reactie op de plaatselijke ontwikkelingen altijd van het ene op het andere moment in lockdown kon gaan, werd de luchtvaart voor personen onhoudbaar. Grensoverschrijdend toerisme bleek een bron van snelle verspreiding van allerlei ziektes. Dus werd dat, na aanvankelijke aarzeling, vrijwel onmogelijk gemaakt. Daarmee verdwenen ook direct de arbeidsmigratie, de vluchtelingenstromen, de asielzoekers, de gelukszoekers. Het dagelijks leven werd weer lokaal. Goederen, diensten en kapitaal stromen ook nu nog over de wereldbol als nooit tevoren, maar wat betreft de verplaatsing van *mensen* is er een vrijwel complete stilstand bereikt. Tegenwoordig komt bijna niemand regel-

matig meer dan twintig kilometer van zijn huis. Iedereen blijft zitten waar hij zit en komt niet meer van zijn plaats. Al-
lemaal om de verspreiding van ziektes tegen te gaan.

Al snel bleek deze noodzakelijke beperking van de bewe-
gingsvrijheid voor de meeste mensen een zware opgave te
zijn. Altijd min of meer opgesloten met dezelfde drie of vier
huisgenoten, alleen de deur uit voor het strikt noodzakelijke,
mensen kunnen daar slecht tegen. De meeste huizen zijn daar
ook simpelweg te klein voor. Steeds meer mensen kregen
depressieve klachten, en dat werd niet minder toen het hou-
den van honden en katten aan strenge regels gebonden werd.
Depressies en verwarring werden zo algemeen dat er gespro-
ken werd van een nieuwe epidemie. De psychologen waren
niet aan te slepen. Psychologen die hun cliënten konden bij-
brengen hoe ze hun leven zin konden geven zonder de deur
uit te gaan. Want dat het riskant was om de deur uit te gaan,
dat was boven iedere twijfel verheven. Lichamelijke volksge-
zondheid voor alles. Voortaan werd het levensgeluk gezocht
op de paar eigen vierkante meters – een novum in de mense-
lijke geschiedenis.

Wat betreft onze leefruimte hebben wij het trouwens nog
goed getroffen, Leon, Sophie en ik. Ons huis is ruim genoeg,
we hoeven elkaar niet de hele dag te zien. We hebben alle-
maal een kamer voor onszelf, en zelfs een kleine stadstuin,
zodat we bij mooi weer naar buiten kunnen zonder iemand
tegen te komen, en dus ook zonder extra veiligheidsmaatre-
gelen. Vooralsnog kunnen wij zonder personal coaches en
begeleiders. Zolang we maar af en toe in de zon kunnen zitten
en kunnen genieten van een enkele zelfgekweekte aardbei.
Onze waardering voor het kleine is, ook zonder therapeuti-
sche interventie, in elk geval enorm toegenomen door deze
nieuwe manier van leven.

Vandaag heeft Emma het blijkbaar over mondkapjes gehad, want opeens heeft Sophie alleen maar vragen over mondkapjes. Hoe dat precies werkt. Als een virus dan zo ontzettend klein is, dan kan hij toch makkelijk door de gaatjes van de stof? Leon heeft haar uitgelegd dat zo'n virusje niet in zijn eentje los door de lucht zweeft, maar een veilig huis heeft in een klein druppeltje, zo'n druppeltje dat je eruit sproeit als je niest of hoest. Dus een mondkapje houdt eigenlijk geen virusjes tegen, het houdt druppeltjes tegen. En zo zit dat. Daarom moet je altijd zo'n kapje dragen. Soof wilde meteen meer weten. Is zo'n kapje dan om druppeltjes van andere mensen buiten te houden zodat je zelf niet ziek wordt, of juist om bij zieke mensen de druppeltjes binnen te houden, zodat ze andere mensen niet ziek zouden maken?

“Het is niet of/of, het is en/en,” zei Leon heel beslist. Haast alsof hij het zelf bedacht had. Het was zo'n zin die een punt zet achter iedere dialoog. Dít was het en zó zat het. Normaal is Leon van het genuanceerde verhaal, maar dit keer even niet. Duidelijkheid. Emma had ons inmiddels bijgebracht dat dat didactisch vaak beter werkte. Soof vertrok. Ze vertrok om een half uurtje later bij mij te verschijnen. Nu met gerichtere vragen, met een plan.

“Mam, het is toch zo dat je van heel veel virusjes heel erg ziek wordt, en dat je van maar een paar virusjes helemaal niet zo ziek wordt?”

“Ja, ik denk dat je dat wel zo kunt stellen. Als je maar een paar virusjes hebt, dan kan je lichaam die nog wel snel onschadelijk maken voordat ze je ziek maken. Maar als het er te veel zijn, dan winnen de virusjes. Dan komen er steeds meer virusjes, en al die virusjes maken ook weer nieuwe virusjes, dat kan heel snel gaan, en dan worden het er zoveel dat je

lichaam het niet meer kan bijhouden. Dan maken die virusjes steeds meer kapot. En dan word je ziek.”

“En als je besmet bent, en je niest – dan raak je toch op die manier virusjes kwijt?”

“Precies. Dat is één van de manieren waarop je heel snel van heel veel virusjes af kunt komen. Je maakt ze niet dood, je werkt ze gewoon naar buiten. Dat is wat hoesten en niezen doet. Dingen naar buiten werken.”

“In die druppeltjes waar papa het over had?”

“In die hele kleine druppeltjes. De meeste druppeltjes zijn zo klein dat je ze niet kunt zien. En juist die hele kleine druppeltjes kunnen lang in de lucht blijven zweven voordat ze op de grond vallen. Die kunnen door de lucht dwarrelen, net als rook. Maar ook in zo’n klein druppeltje kunnen toch heel erg veel virusjes zitten.”

“En als zo’n heel klein druppeltje nou in je mondkapje terecht komt?”

“Dan kunnen de virusjes in die druppel niemand anders meer besmetten. Dus dat is goed.”

“Maar ze blijven nog wel in de buurt van je eigen mond en je neus, dus je bent al die virusjes ook niet echt kwijt.”

“Daar heb je ook weer gelijk in.”

“Is het dan zo dat mensen met mondkapjes erger ziek worden dan mensen zonder mondkapjes?”

“Soof, dat is een hele goede vraag. Ik denk het niet, maar ik weet het niet zeker. Ik heb nog nooit gelezen over een onderzoek dat speciaal daarnaar is gedaan, maar er is vast wel iemand die zich daarmee bezig heeft gehouden. Misschien moeten we dat morgen maar aan Emma vragen.”

Er komt altijd één specifiek moment waarop je je realiseert dat dingen nooit meer hetzelfde zullen zijn. De aanlooptijd, de incubatieperiode kan lang zijn, maar er komt een ogenblik, een blikseminslag, dat het inzicht opeens onvermijdelijk is. Voor mij was dat het moment dat ik Sergei bij een supermarkt tegenkwam. Het was vrij kort nadat de volledige lockdown van de mazelen pandemie was opgeheven. Ik was net zwanger van Sophie, maar dat wist ik toen nog niet. Er heerste een algeheel gevoel van opluchting, een nationale feeststemming bijna. Iedereen was opgetogen dat we eindelijk weer naar buiten mochten, adem konden halen, andere mensen konden zien. De beperkingen van afstand en mondkapen namen we lachend voor lief. Ik ging boodschappen doen met het voornemen om mijn winkelwagen belachelijk vol te proppen, bij wijze van ontlading. Ouderwets consumeren, gewoon omdat het weer kon. Alsof ik maanden van gedwongen soberheid in een enkel weekend wilde inhalen. Opeens stond ik oog in oog met Sergei. Ik had hem lang niet gezien, en ik had vrij automatisch aangenomen dat het wel goed met hem zou gaan. Sergei is balletdanser. Geen solist, niet het allerhoogste echelon, maar hij had wel een vaste aanstelling bij het nationaal ballet. Dan doe je toch mee, zou ik zeggen. We kennen elkaar nog van de middelbare school. Hij was het vriendje van mijn jongste broertje, en op de een of andere manier hadden we altijd contact gehouden. Sergei kon het, Sergei had het, die gratie, die gedrevenheid. Ik heb hem verschillende keren zien optreden, en echt, Sergei kan dansen. Daartoe is hij als het ware op de aarde geplaatst. Zelfs als hij gewoon zijn jas aantrekt of zijn schoenveters strikt, doet hij dat met elegantie, met schwung. Zo is hij nu eenmaal. En nu stond hij, in het uniform van een grootgrutter, met een spuit-

flesje desinfectant de handvaten van de karretjes schoon te spuiten voor de volgende bezoeker. Met een enorme gratie, dat wel. Op dat moment wist ik opeens dat het Oude Normaal nooit meer zou terugkeren. Met de eerste volledige lockdown was de wereld voorgoed veranderd.

Soms, als ik zie hoe Soof speelt, doet ze me denken aan een beurshandelaar of aan de hoofdredacteur van een nieuwsredactie. Dan sta ik minutenlang stil in een hoek van haar kamer, en observeer ik haar. Achteloos geconcentreerd is ze, op twee monitoren tegelijk, pratend tegen een camera aan de ene kant, behover muizen, toetsenborden en aanraakschermen. Een wirwar van handelingen, en allemaal tegelijk. Leven in een wereld van beeldschermen is voor haar volkomen natuurlijk. Vanmiddag was ze met twee vriendinnetjes digitaal een grote legpuzzel aan het maken. Een prinsessenpuzzel van wel vijfhonderd stukjes. Op het ene scherm sorteert ze de stukjes op endig manipulerend met drie handen tegelijk vorm, op het andere scherm legt ze stukjes aan. In een inzetje zijn de gezichten van haar vriendinnetjes te zien, geanimeerde handjes aan de stukjes waar de anderen mee bezig zijn, hartjes vliegen over het scherm als er weer een stukje past. Intussen kwekt ze volcontinu. Een van de meisjes, Melissa, heeft thuis ook een mondkapje voor, daar is blijkbaar iemand ziek. Zo te zien maakt het haar niet uit – ze praat als altijd honderduit, al klinkt het nu wel een beetje gemoffeld.

Het ziet er allemaal zo gewoon uit, maar dat is het natuurlijk niet. Soof ziet zelden iemand van buiten ons kleine gezinnetje. Niet in het echt. Op school is ze volkomen ingepakt, houdt ze twee meter afstand van de juf en van haar klasgenootjes. Monden en neuzen zie je niet, het haar zit altijd opgepropt onder een netje. Dat is niet 'iemand zien'. Hetzelfde bij de speelveldjes, of bij die enkele keer dat we naar de stad gaan om kleren te passen. Twee meter afstand is genoeg om te beseffen dat er fysieke andere mensen bestaan, maar normaal contact zou ik het niet willen noemen. Dat is ook heel expliciet niet de bedoeling. Voor ieders gevoel van veiligheid houden we afstand,

altijd en overal, je bent een paria als je dat niet doet. Alleen als we met z'n drieën in het bos wandelen, dan zijn de kappes af en de haren los, maar dan nog houden we afstand van alles en iedereen. Misschien nog wel meer dan anders.

Intussen maak ik me soms wel zorgen. De gewone kinderziektes, de kuchjes, hoestjes, snottertjes, vlekjes, jeukjes, hangerige dagen – dat heeft Sophie allemaal niet meegekregen. Wel allerlei spuiten, injecties, krasjes, suikerklontjes met vaccinaties, maar of dat écht even goed werkt? Tegen alles wat je eventueel zou kunnen krijgen? Er zijn toch ook allerlei ziektes die niet bijzonder ernstig zijn, waar geen vaccin tegen bestaat? Ziektes die je gewoon even een keer gehad moet hebben? Ziektes die je krijgt van de fysieke omgang met andere mensen, of gewoon van buitenspelen in de modder, van dingen in je mond stoppen die daar niet horen. Ik, en iedereen van mijn generatie, en van alle generaties voor mij, hebben die hangdagen in onze kleutertijd gehad. Soof niet. Soms denk ik dat al dat gedoe met al die vaccins zo iets is als je kind helpen met zijn huiswerk: het is inderdaad veel makkelijker om zelf even de goede antwoorden te geven, dan om het kind te laten ploeteren. Zelfs als het kind goedkeurend en begripvol knikt bij ieder antwoord dat je ze voorzegt. Het gaat niet om de antwoorden, het gaat om het proces, om het inzicht. Het vermogen om het niet al te snel op te geven als je een keer het verkeerde antwoord geeft. Kinderen weg houden van andere kinderen om te voorkomen dat ze met iets besmet raken is voor mij net zo iets als geen onderwijs geven, zodat ze ook geen onvoldoendes kunnen halen. Ik weet het niet. Ik ben geen viroloog en geen immunoloog en geen epidemioloog, maar het zou me niet verbazen als ons immuunsysteem ook het beste op eigen kracht leert, gewoon door het veel en vaak te doen. Door zelf zijn eigen fouten te maken. Dat voorzegen of afschermen niet altijd tot een beter resultaat leidt.

Als dat zo is, dan heeft Soof, veel meer dan wij, reden om in de toekomst allerhande virussen te vrezen. Dan is een permanente lockdown voortaan het Nieuwe Normaal.